

Alberti

*NB. Tegen P. Leupenius is achter
Vondel's Leijer 1654. gedrukt
het noodig berecht!*

Tinget 515

KB 1121 G 63

1974

AANMERKINGEN

Op de

Neederduitsche

T A A L E.

Int licht gegeven

DOOR

PETRUM LEUPENIUM,

Bedenaar des Godlyken Woords

AMSTERDAM.

AMSTERDAM,

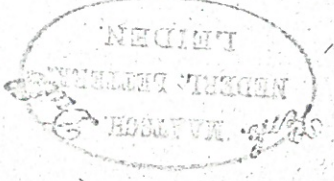
By Hendryk Donker, Boekverkooper in de
Nieuwburgsteeg / int Scuurmans
Gereedschapp / 1653.

AAN DEN
LIEFHEBBEREN
der
Nederduitſche Taale.

Gunftige, en beſcheidene Leſer,

Dilyk het niet alleen droevig, maar ook ſchandelyk is, datter ſoo weinig acht

genoomen wordt op de zuiverheid van onſe Nederduitſche taale, in de welke wy gebooren en opgevoedt ſyn: ook by ſulken, die anders doordronken ſyn van geleertheid, en noch dagelykſch veel olie verbranden, om de verborgheden van vreemde taalen te doorſnuſſen, en ondertuſſchen lyden mogen dat haare eigene taal in de donkerheid der vergeetenheid veracht blyve liggen: ſoo is het niet min heuglyk, dan pryſelyk, dat ſommige (ſoo geleeterde als andere) ſik be-
moeyen, om valle gronden te leg-

Aan den Liefhebber

gen, die vertrekken mogten tot gezette werten voor ons selven, en genoegsame behulpmiddelen, voor anderen, die, uit verre landen tot ons komende, geneegen zijn, om van onse taale kennis te nemen. De verscheidenheid der taalen is wel door de sonde in de wereld gekomen: maar, de schande weggevoomen lynde, een groot zieraad geweest, en dat God gelcheiden heeft moeten wy niet wederom vermengen. Wy achtenle voor rechte Liefhebbers van hare moederlyke taale, die de selve trachten ongeschend te bewaren.

Niemand behoort ons dan voor ongeod af te nemen, dat wy de selve forse dragen voor onse Nederduitse taale, die wy alle eerbiedigheid schuldig sijn. De kleinachtunge, jaa verkachtinge, die sy van velen lyden moet, beweegt ons om hare ere en luiverheid voortstaan.

Wy achtenle voor een volmaakte taale,

der Nederduitse taale.

taale, die een taal is op sijk selven, en op hare eigene gronden bestaar, al hoe wel sy groote gemeenschapp heeft met andere taalen, insonderheid met de Hoogduitse, van de welke sy schynit gelprooten te sijn, en waar van sy weinig verschilt dan in de uitspraak. Wanneer wy dan noch spreekken van de Nedeerduitse taale, soo merken wy die niet aan gelyk sy geweest is in hare eerste beginselen, die (gelyk in alledingen) buiten twyfel seer onvolmaakt sijn geweest, de oude afgeleene woorden uit het graf op te haalen, waar niet anders dan sijk selven onvertaalyk maken: men moet gevoelen met den geleerden, maar spreekken met het volk: De gewoonte fall ons de wett stellen; niet een opgenomene gewoonte van den of geenen in het bysonder, niet van eene Stad, of Landtschapp, daar ieder ier besonders heeft, dat groot te verscheidenheid veroorsaakt: maar die door den gemeenen drukken

A 3
en

en dagelykchen ommevang opge-
noomen en gebillykt is. Weeten
nochtans wel dat wy somtyds bui-
ten het gemeene karepad sullen
moeten treden, en eenige nieuwig-
heden voortbrengen, ons is ook niet
onbewust dat alle nieuwigheid be-
denklyk is: maar gelyk alle oud-
heid niet te prylen is, soo is alle
nieuwigheid niet te verwerpen, in-
dien sy maar goed, en op reedene-
ge oude wetten binden, daar men
tot noch toe sonder wetten geleest
heeft.

Niemand verwacht van ons dat
wy een volmaakte letterkonst of
sprakkonst sullen overleeveren, dat
soude ons aan den tyd, en bequaam-
heid ontbreeken, al hoe wel wy ook
dat niet buiten hoope stellen: som-
mige hebben alreede vele daar in
gedaan, die ons aangedreeven heb-
ben om met hun de hand aan het
werk te slaan, en hoopen datter naa-
ons komen sullen, die noch meer sul-
len

len sien, dan alle hare voorgangers,
en door welker naerzigheid, een
maal een vaste en eenparige voet
sall beramt worden, die men in het
lezen en schryven geduurig sonder
aanstoot sullen mogen gebruiken.
Dit trachten wy te bevorderen
niet onse *Aanmerkingen*, die wy
het oordeel van den verstantigen en
naauwkeurigen Liefhebber on-
derwerpen. Wy willen niet seggen
dat wy het alles aangemerkt hebben,
dat aan te merken is: want wie kann
het all bedenken? wy durven ook
niet gelooven dat onse *Aanmerkin-*
gen soo vast souden gaan, datse niet
souden konnen teegen gesproken
worden: want dwaalen is mensche-
lyk, en alles wat menschelyk is achten
wy van ons niet vreemd te weeten.
Mogen niet alleen lyden, maar ver-
loeken vriendlyk, dat dit werk, soo-
daanig als het is, van gelonde oor-
deelen mag verbeterd, verminderd
of vermeerdert worden: en eer het
geschiedt, stellen wy niemand een
wett: A 4

AANMERKINGEN

Op de

NEDERDUIJSCH E

T A A L E

Op de jaerbereuittige taal
recht te schrijven / en te spre-
ken / moet men letten op vier
dingen. 1. Op de Letteren.
2. Op de Bevatelen. 3. Op de
Woorden. 4. Op de Reedenen.
Op sullen ook zijn de Deelen van onse zinn
merkingen.

H E T E R S T E D E E L

Van de Letteren.

De eerste Hoofdstoffen van de jaerbereuittige taal
sunt alle (geest) ooh van alle andere
taalen sijn de Letteren / dat sijn be-
dere tekenen die een seker geend of waerheit
van uitspraak te hemmen geuen / welker ge-
end en waerheit iemand moet hemmen eer hij
een taale recht kan leeren spreken.

Om de Letteren wel te hemmen / moeten
wij die aanmerken in haare gestalte / geest
en waerheit.
Op hebben twee deelen gestalte van seker geest
teeren / groote en kleine: De groote worden
Hoofde

Aan den Liefhebber,

wett: wy binden ons aan niemands
voorbeeld, noch behelpen ons met
niemands geslag, geeuen ook eenen
jegelyken verlos om van ons te ver-
schillen, altyd bereid sijnde om be-
ter onderrichtinge te ontfangen.
Kommen wy ondertuschen hier mee-
de wat goeds doen, sullen wy ach-
ten onsen arbeid wel besteedt, en ons
oogmerk bereikt te hebben.

Waar wel.

V A N

soofteren / of doogterren genaamt / om dat in het hooft van een reed / of van eenen eigen naam gebuikt worden. hare gestalte wordt dus ondergeschikt / die deurgang gebuikt hierne / en gemeene / die deurgang gebuikt worden / a b c. Het getal der selver wordt gemeenlyk be groet op vier en twintig. Zetteren / met naamen / a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u w x y z.

De dit getal gebiedt ons het gebuikt noch twee Zetteren toe te doen / te weten / de 1 en de 2, die men je en va mogte nemen / naar de manere van andere inder - hinnen / waar onder je behooren / en soo soude wy hebben ses en twintig Zetteren. Maar hier oover komt ons door de de brenkinge / dat wy de 9 veel sonde komen / die alle taalen allen van nooden hebben / die geen k gebuiken : Maar onse Zedertwintig taal kan die veel veel andere ren / want sy heeft geen andere kracht / dan die met k w gebuikt en volkomelyk kan uitgedrukt worden. Maarom soude de k niet so veel een w by si mogen nemen / als andere Zetter van den selven aard : Maar om sonderen so veel met negen schyden kwader, als swager : kwalen, als dwa - len : kwelen als swelen : kwee peeren, als twee peeren : Maar het getal komt in aanmerkinge de kracht van de Zetteren / en hoegens de selve worden sy vercoelt in twee soeten / hien hers / en inder - hinnen.

De kracht

Geall.

Van de Klinkeren.

De inesse kracht hebben de klinkeren / alsoo genaamt / om datse van si selven klinken / en met haeren naame haer eigen geluid voortbrengen / en sijn byt in t getal / action. Deese klinkeren worden somtijds hoit / of haaltig utgesproken / niet alleen daer sy rusten twee inder - hinnen worden inge bonden / maar ooh daer sy op haer eigen ge luid slypen staan. Aan het eerste hebte gy een beups in mar, mer, mit, mof, mugs. Aan het andere in kancet / bedijt / sahige / Salomon / zelsolen / shaduw / veduwe. Somtijds worden sy langzaam voortge bragt / niet alleen daer sy op haer eigen ge luid staan / als in maeken / gzesen / haken / loopen / huren : maar ooh daer sy rusten twee inder - hinnen bestoeten worden / als in maent / meer / myn / moed / muur. Maar in deese klinkeren hoit of sang moe ten utgesproken worden / ham door geen tekenen onder of worden de letteren beduidt worden : want onse Zedertwintig taal heeft salke tekenen niet / als veel de Zedertwintig en de Zedertwintig / gelyk wy te sijnre plaats daer van sullen spreken. Dit onderscheid moet by ons van allen genaamt worden door verdoelinge : daer men een klinker alleen bindt staan / moet sy haaltig / daer sy dobbel is / langzaam utgesproken worden. Soo schyden wy sael en waeren, tot onderscheid van inmer / kra sel / Esel onsel / tot onderscheid van ge

stellen bevel. Hoe veel aan dit onderscheid ge-
 leggen is hannen tot een zoentken sien in
 bedelen en bedelen, haamer men meins
 niet meer dan ene e van nooden te hebben/
 en sonder onderscheid willede sijn bedelen
 ten, men soude niet wecten naar bedelen of
 bedelen moest geseien worden.
 Omrent deefe berhoedinge / of berlanging
 ge van de stinheren / haam twee dingen waer
 te nemen. Eoog erst / dat men de hoze niet
 moet berdoobelen / noch de lange niet enfel
 stellen / dat is een seer gemeene bect die
 groote hastigheid in het sijn bedelen berdoob-
 saakt.
 Hier teegen wordt van bedelen gesondigt /
 die / ofte om de gecerechtigheid / ofte om datse
 meinen niet meer dan eine letter van nooden
 te hebben / sechtis een enlike stinher secken
 daer sy dobbel behoort te wecten / en sijn bedelen /
 moij, hoij, Iesen, Here, daer men so om de
 stant maet / als om het geboel / moet sijn
 den / moosj, hoosj, Iesen, Heer.
 Sochtans haam het gebieren dat een
 stinher enfel geest wordt / om de woel-
 tercken te behouden / die nochtans moet
 langsam boogt gebogt worden: so sijnst
 men dagen, paden, wecten, sbeden, Goden,
 geboden, om dat die woeden in haeren doog-
 sponing niet meer dan eenen stinher hebben/
 dag, pad, weg, gebed, God, gebod.
 De woel tercken noemen wy / mit de veel
 te een voozt in sieren oosponing befaat / de
 andere die in de buidinge of berboedinge
 te vallen sijn die stinheren / die van boog-
 de woel tercken noeten wij sien.

So

So worden hier ooh mit genoomen de et-
 gene naamen van bereinde taalen / by den
 welken deefe berdoobeling der stinheren
 niet gezuht is / gelyk in Moyses / Sa-
 miel / Debra.
 Het tweede / dat in de berlanging der
 stinheren haat aante wecten / is / dat die
 stinher moet berlangt worden mit eenen
 stinher van den selben naame / een a met een
 a / een e met een e / sijn bedelen daer, maer,
 niet daer, maer, en so met allen stin-
 heren.
 Hier in is het gemeen gezuht een soure
 misguht: want daamer twee stinheren
 van berseidenen aard te saamen geboogt
 worden / dan sijn het niet meer stinheren /
 maer twee stinheren / waer van wy in beson-
 der sijn sullen spreken.
 Twee stinheren sijn die twee stinheren
 van berseidenen geind / welker geind so te
 saamen wordt gesloten / dat een derde ge-
 ind daer mit gebooren wordt / en sijn deefe
 naaborsghe: ac, ai, au, ei, en, eu, ee, ie,
 ten, oi, ou, ou, ni. Dit merder haer-
 sijn sullen wy eij in besonder wat naerde
 doopenen.
 De ae maekt geen lange a, gelyk dat by
 gewoone is oogenoemen: maer een ge-
 meinde geind / dat van beide berterren in
 meidecht / dat geboort wordt in het blicken
 der schapen / en is in de plaatse van de ae
 gijnsthe x. So moet men sijn bedelen aede,
 waerden, waerden, waerden, waerden, of liebre
 waerd, paerl, waerde, hooverdijg.
 De a wordt volmondig geboort in Sa-
 len,

Twee
klanken.

jen, en maajen, en wat veer gehooren in
aren hooren / en haeren des hoofds.

De an hebben kap in maars, en wat langer
in grauw, blaauw.

De ei in leiden, weiden, en wat meer ge-
boogen in beir en die / heir en tegeer / en
meer en staande waater.

De en in deugd, leugd, vreugd : de en
in leeuw : de en in leem : de te in die : de leu
in hieuw : de ou in vrouw : en dat van
hoort noch een dobbel te recht / die ge-
hoort waer in boenk, broenk, doenk, daer
het geind van de e tuschen de e en u merke-
lyk uitsicht.

De u maakt sulken hant / als in huis,
luis, mis gehoort woerd / en woerd quaast
van sommigen geboort in hant, muir, ur.

Medeklinkers.

Nsta de stinheren honen in dannerlinge
de Medeklinkers / alsoo genoemt /
om datse niet doozsichselben / maar dooz be-
somp van de stinheren honen uitspoo-
ren woorden / en sin veer naabvolgende / b c d
f g h j k l m n p q r t v w x z.

Deze woorden verbeelt naar hare geboort-
te / en naar hare hecht : ten eensten van
hare geboorte sin spenke / als b c d f g h j
k l m n p q r t v w x z.

De hecht van alle de Medeklinkeren
kan men afneemen uit hare beaaminge :
want so sy genoemt woorden / verveegen sy den
mond in het uitspreken / en ten dien opsigte
hoen.

homen sy verbeelt woorden in staande / en
bloesende : staande / daer de medeklinker
lijst staan naa den hinker / als f l m n r t x.
Dochende / daer de medeklinker tot den
hinker weeg bloest / als b c d g h j k p e
v w z.

Om deze hecht better te verstaan / sul-
len wy de selve toonen van een te dore letter in
bezonder / en eerst beginnen van de enkele /
om alsoo te hooren tot de dobbel / so als sy
in onsen a b c e handeren achterdoelen.

De b heeft groote gemeenschap met de p, Enkele.
andere van dat de b in het uitspreken de
tippen wat stapper oopen doer dan de p.

De c heeft by ons geen ander geboort /
dan om de h een hecht uitspraak te ge-
ben / dan sy van de g of h behooren kam-
den in lichaam, menschen, schapen, dat men
als in lichaam, menschen, schapen, menigen,
quaast soude schypden ihhaam, menigen,
geapen.

Ons bunt daer men de c gespel soude kon-
nen ontbeeren / want meer men en ch in de
plaatse hadde / gelyk de hebbende en
dobbelle letteren mogte sellen : maar so lan-
ge men niet goed bunt meude letteren in te
doeren / so moet men sijn niet de oude besel-
pen : doch niet bunt de hecht van hare
eerste uitspraak.

Deis dan bunt alle grond dat men se
beebereijde hecht wilt loefschypden / eerst
van een k, daer sy dooz a, o, u, of dooz een me-
deklinker gestelt woerd / als calf, colf, cunf,
maar beebereim dooz een c, en i, de hecht
van een z, als cyeren, cldderen, cieren.

16 Aamrkingen op de
Soo bechuyt vceben heeft het ooh / da
men se onnodig gebuyt / daar se ge
wacht noch dienst doen han / gelyk se ge
wachten / want niet meer dan een k
kercken, daar niet meer dan een k
den is / om de herte van het geluyt uit te
guyten.
Wanneer de k dan noch moet versterkt
worden / dat moet niet geschieden doog een s
maar doog een k, en men moet niet schij
ben rocken, blocken, lücken, knicken,
maer rocken, blocken, lücken, knicken.
De d herte groote gemeenschapp met de
k staan alle beide de romge teogen de randen
en richte met der haastbaar van af : doos
de d wat slapper dan de r.
Soo veel verstellen ooch ten v, of wel v.
Een staande / en de v een bloesende mede
kruiser : nochtand han se in het gebuyt
elkanderen seer gelyk / of se doog of na den
kruiser honen / beide ricken se de onterse
kype teogen de loobbenste randen / maer de f
niet sterker beveginge dan de v.
De s hont met eenen sterken aassen mit
de herte doot / niet als een, gelyk dat seer
gemeen is : so schijft men meissen, vier
gen, en sprecht nochtand de doogden mit
meissen, viergen. Onse sekerdusche taal
is plat / se sprekt de letteren gelyk se die
nocht.

17 Nederdutchche taale.
Soo woort ooh niet ander den klinkeren /
maer medeklinkeren gelyk / om dat se niet
van sijn seiden / maer niet anders dan doog
het bechuyt van een klinker ham doogige
draagt worden.
De s spreken wy uit / niet met een f doog
aan naer de Franse manere / die sean,
sagen seggen / maer als een en herte mede
klinker / sachtlyk bloesende tot den volgen
den klinker / als in jager, jock, jengd.
Soo woort nochtand sompds achter de i
klinker gelyk / en niet de selde tot een doos
dele letter gemaakt / die in sulker gelyke
woort gelyk, die nochtand geen
plaatse heeft van daer een klinker doot / of
het gebuyt van een doosletter woort te hen
nen geveben. Soo schijft men hoo, moo,
groote, bloest, om dat men in de buyginge
van die doogden seggt hoo, moo, hoo,
grooten, bloest.

18
Soo woort ooh niet ander den klinkeren /
maer medeklinkeren gelyk / om dat se niet
van sijn seiden / maer niet anders dan doog
het bechuyt van een klinker ham doogige
draagt worden.
De s spreken wy uit / niet met een f doog
aan naer de Franse manere / die sean,
sagen seggen / maer als een en herte mede
klinker / sachtlyk bloesende tot den volgen
den klinker / als in jager, jock, jengd.
Soo woort nochtand sompds achter de i
klinker gelyk / en niet de selde tot een doos
dele letter gemaakt / die in sulker gelyke
woort gelyk, die nochtand geen
plaatse heeft van daer een klinker doot / of
het gebuyt van een doosletter woort te hen
nen geveben. Soo schijft men hoo, moo,
groote, bloest, om dat men in de buyginge
van die doogden seggt hoo, moo, hoo,
grooten, bloest.

19
Soo woort ooh niet ander den klinkeren /
maer medeklinkeren gelyk / om dat se niet
van sijn seiden / maer niet anders dan doog
het bechuyt van een klinker ham doogige
draagt worden.
De s spreken wy uit / niet met een f doog
aan naer de Franse manere / die sean,
sagen seggen / maer als een en herte mede
klinker / sachtlyk bloesende tot den volgen
den klinker / als in jager, jock, jengd.
Soo woort nochtand sompds achter de i
klinker gelyk / en niet de selde tot een doos
dele letter gemaakt / die in sulker gelyke
woort gelyk, die nochtand geen
plaatse heeft van daer een klinker doot / of
het gebuyt van een doosletter woort te hen
nen geveben. Soo schijft men hoo, moo,
groote, bloest, om dat men in de buyginge
van die doogden seggt hoo, moo, hoo,
grooten, bloest.

De f hoim in maanoe gemeenfchap met
de z, die daarom by sommigen fonder onder-
fcheld gebuith woeden / doch heel quaaft:
want dan fouden by de rene of de andere
homen ontbeeren / die by nochftans alle bet
de van nooden hebben / en is groot onder-
fcheld tusfen beiden.

De f fouden by dan booz een enhele ter-
re / gefchijp by dan de eerste fchifter op ha-
re rife onder de enhele letteren gefchelt woedt /
hamm ooh / maar den aard dan alle enhele ter-
reeren / booz alle incedehthieren gebuith
woeden: hare kraeft is niet en facht in-
fen utgefpoohen te woeden / als in loeds-
heid, faalghede.

Warte dan noch fomtids wat fchifter
booz hoim / dat is in eenige utfcheyde
naamen / als Samuel, Sampfon: of van
necre van den byftanden incedehthieren
wat niet hare kraeft ontfangt / als in wenschen,
fhande.

En r en v hebben by niet anders aan te
merken / dan het teegendeel dat van de p en
f gefchelt is.

De f in tot noch toe gewect enhele mee-
dehthiers / wachte / wanneer het nood doet /
homen berdoobelt woeden met heures ge-
fiken / als in krabben, hadden, mellen,
weeren.

Af ter woeden nochftans utgefonden de c
en h, die booz heures gefchiken niet homen
berdoobelt woeden: de c booz een ch, als
in lachen: de h booz een c, als in luche,
vrucht.

Somtids homen ooh wel twee of drie
incedehthieren by elkanieren / die / van
berfcheydene kraeft fpuoe / te gefchijp woeden
utgefpoohen / als in blank, bruin, try-
ken, fprecken.

De w is niet anders dan een doobele v, en
behoede wa genaamt te woeden / om niet
haeren naame ooh hare kraeft uit te dān-
hen: want by woedt niet utgefpoohen als
een f, dat anders de berdoobeling van de v
fchijnt te becriften / maar als n n, als in
waer, wie, waer.

De x doet foo veel als k, die by daarom
nochftans niet berdoorten mogen als de b,
die andere taalen / booz gebeyt van de k,
hebben aangenoomen / welk gebeyt by
ons niet behoort te verduiden: maar niet
de x heeft het een heel andere gelegenhede:
want of by de kraeft van de felbe booz twee
incedehthieren ten bollen homen beboeden /

foo heeft het nochftans den boozdoeren
behaaght / de felbe niet de wistelijche taale te
behoeden / die foo veel een k en f heeft als
by. Daar is ooh meer foerlijche en hoer-
heid in een doobele / dan in twee enhele ter-
reeren gefcegen: hare kraeft woedt gefien
in bixem.

De y is een doobele hinnen / en heeft an-
ders geen gebuith / dan om te bewaeren de
plaatfe van een fongt i, is nochftans een
groot

groot onderscheid inſchen haar/ en de ſy, daar
 hier boogen dan geſpjooken is: want de y
 doerſoo veel/ als twee hinneners / de ſy, als
 een hinnen en meedelinnen. **De y** behoort
 nergens geſtelt te worden/ dan inſchen twee
 meedelinnen/ als in wy, ſyn, yd, ſyr,
 ofte daar ſy op ſet einde ſonder geboeg blyſt
 taan/ als in by, my, wy, ſy. **De ſ** moet
 niet geſtelt worden dan inſchen twee hinnen
 heren/ als in raſen, maſen; of daar ſy/
 op ſet einde blybende/ nochtans ſet geboeg
 dan een andere hinnen te hinnen geſtelt / als
 in hoor, moor.

De laatste Letter is de z, en heet de
 laatste van twee meedelinnen/ of z, of z:
 ſoo woort gebruyt in alle andere talen/
 en dat het de meeninge van den eerſten **ſ** in
 ſellen is gewoort ſien de ſelbe heet te
 geuen/ blyſt daar uit/ dat ſy ten naſten
 by denſeluen naam/ en het ſelbe maakt de
 ſonden hebben/ als ooh/ om dat de ſelbe
 ſellen/ niet onder de enſele/ maar dobbele
 Letteren.

Doen van twee Lettere groot ongeſch
 die de ſelbe minde heet toe ſchypen van
 de ſ, of miners ſonder onderscheid boog de
 ſelbe gebruyten.

Letterſchypen.

Tot de hennige der Letteren behoort ooh de
 aammerkinge van de Letterſchypen / die
 niet anders ſyn dan aammerkingen van de let-
 teren / die nochtanlyk moeten booggeaan/

eer dat kop homen tot geboec verſande-
 inge.

Op hebben dan in onſen Aeeberduitschen
 dunkt eenige Letterſchypen of tekenen/
 die de hoedamngheid / niet van de Letteren/
 maar van de tekenen te hinnen geuen / en
 ſyn twee naabogende.

De (/) berekent een ſeude / maar mee-
 de een tecken in ſeitere gebeden boog ge-
 ſeuden woort.

De tecken () is een inſcheyffinghe / die
 te hinnen geſtelt / dat die tecken / inſchen dat
 tecken behoort / inſchen beiden is ingewo-
 den / en ſonder den ſinn te hinnen/ wel kann
 uit gelaten worden.

De tecken (:) geſtelt te hinnen / dat de
 tecken maar ten halben gebruyt is / en dat
 in het heylighe de tecken / of het tecken
 ſal geuont worden.

Daar dit tecken (.) gebonden woort/
 daar hebbt geſet het ſot van de tecken.

De tecken (?) ſtelt men / daar ter ge-
 draaght woort.

Daar dit (!) boengt men achter een uit-
 roepinghe / of verſonderinghe.

De tecken van den boog van boog de
 onſe / al hoewel het niet anderen gemeen
 hebben: ſyn ooh tot onderscheid en tot ſie-
 kaad ſeer dienſtig.

Daar van verſcheyden ſulke tekenen / die
 van buiten ſyn ingewoort / die onſe taale niet
 euen / maar van anderen onteent ſyn / die
 ooh niet van nooden hebben.

Soedamng aſchen van boog eerſt het de-
 hoer.

men / en soos sal men in eene reeden bithwyls
meer teehenen hebben dan woogden / twel-
ke een reder een loel sien kann / wat een om-
gierpshyft in den dghth / en wat een verp-
steringe boog de oogen dat het soude veroug-
saaken.

Maademaal dan het gebuht of naalaa-
tinge der selde so ongelyck en twyfelach-
tig is / so is het raadsamer en sekerder de
selde altoos naa te laaten. De onse taale
teeren kollen moeten doch eebenwel onder-
weesen woogden wat enhyte / wat saaminge-
schre of afghewoone woogden sijn / twelke
geleert hebben de / sullen die teehenen niet
eens beschouwen.

HET TWEEDE DEEL.
Van de Bevatelen.

Dat hebbe op het verstant van de let-
teren / en den aanschyn van dien / so
wel wy nodig achten daar ontrent
aan te merken: wy horen tot de bevatel-
len, die wy naar het **Q**uattordecime woogden of
noemen / om dat het **Q**uattordecime woogden of
woogds deelen / daar enige letteren woogden
te samen gevatet / die niet eene oopeninge /
of huytinge van den mond woogden woogde-
lyghyt / gelyc in on ver an der lyk te
sien is.
Deese bevattinge of verghaderinge der
letteren woogt by ons spellinge genocint / een
saak daar op loel te letten saar / om dat hier
ons

ontrent een waagshye Hoogshyft gheschert
woogt.
Om wel te spellen of de bevatelen recht
te maaken / moet men boog eerst so gelyck
lych acht nemen op de wogetelletteren / om
de selde in de veranderinge van het woogd /
handen sijn de d, in ringen de g, in lech de c,
in oog de oo, wogetelletteren die moet men
niet veranderen / noch schyppen haer, rnk,
lesen, ogen, maer hand, ring, lesen,
oogen.

Wat moet och platse hebben in die woog-
den daar toe gecdehnters in den wogetel
te saamen konnen / die moet men in de but-
tinge och beschouwen / alhoewel eene van de
selde kracht genocint hadde / so moet men
schyppen gelyckchap, en niet gelyckchap,
om dat sijn wogetel is gelyc, niet gelyc,
Hy selte, niet hy selte, om dat men in den
wogetel segt / niet ik selte, maer ik selte, twel-
ke inden het niet om ons / minners om die
geendelingen wille van nooden is / het is
niet genocint dat wy het wecten / wy moeten
och maaken datte andere sijn konnen / soe
het woogd in sijnen oeghsyng gelyckewen / en
geschyppen woogt.

het tweede dat in de spellinge saar waer
te nemen / is de huytinge van de bevatel-
len / wantter beschreue in een woogd der
gaaderen sijn. Wanneer het is een saaminge-
sette woogd / daar beschreue de bevatels
beschreue woogden sijn / so woogden sijn in
het spellen verbergen van elkananderen gelyc-
den /

den / als in waar om, daar om, wec der om, daar men anders soude moeten spellen / waerom, daerom, wec de rom.

Spin de beattels maar enkele woogds deelen / so moet men dese sapdinge volgen. Waanmeer een meedehinners komt tuschen twee hinners / so altyd tot den latsten hinner / gelyk in wyse, goede, vroome. Waanmeer tuschen twee hinners / so behoort de eerste meedehinners / so behoort de eerste tot het eerste / en de tweede tot het tweede. Debatfel / of so dan van de selde / of van twee seshoene kragtstijn / als in an nen, pot ten, paer den, hon den.

Spin dan noch de meedehinners van sulken aard / dat te gelyk hommen uitgeffooken worden / so behooren sy beide al waaren der ooh dyle / tot het volgende debattfel / so spellen de klaagen, de drie gen, de spreken. Doch alsoo onse taal groot beshaagen heeft in de hoghtyd / so worden sompds eenige letteren / sompds ooh gelycke debattfelen afgedoochen / weathers opmerkinge groottelyk tot grondige kennisse onser taale dan nooden is.

Wat gelycke sompds in het begin van een woogd / als is woogd her is, savonds woogdes avonds.

Sompds in het midden / als altyd woogd alle tyd, somtyd woogd somtyger tyd, Amsterdam woogd Amsterdam.

Maar altemeer valt dit woogd op het einde / in sulke woogden die niet een hinner indigen / daer mede de kragtstijn en dyle.

hoge-
heko-

AL

tes sijn moeten te bespelen / gelyk ooh een aangename hoghtyd / ik leer hoe ik leere, ik begreep hoe ik begreep.

De fortsoetschicht becrecht ooh sommecken. De fortsoetschicht becrecht / en de beattels dat de woogden uitgericht / als manneken, pad padeken, kind kinderen, lamme lammen.

Maar sijn een rekhinge woogdt sompds seer onwaardig gebuyt / insonderlic van den richteren / om haare boematen te binden / die spellen sompds elyk, vollyk, artem, arbeid, woogd elk, volk, arm, arbeid: so verlammen de woogden / en waanmeer men te binden fall / bebindt men dat sijn gebuyt is aangebaan.

H E T D E R D E D E E L.

Van de Woorden.

Doe de spelinge woogden de beattels te samen vergaaderd / en daer mit ontfaan de woorden, dat sijn seker meedehinners des beattels / waer woogden nietwendig te verstaan gelyk / dat men meedehinners des beattels / weathe gelyk een reghel hebbe begreepen / weathe gelyk een reghel taal sijn eigene woogden heeft) in de beattels en niet missemenstijn sijn. Doe de beattels woogden artien by Nederduitche woogden hebben / en doe de beatteling van gemeenschap hebben met andere taalen eenige sijn: maar ooh die niet andere taalen eenige niet alleen sulke woogden die onse taale eiegen dyle.

emige lertren ghesel in den aard van Jace
 derduitsche sijn verandert / gelyk baaren mit
 schave van schava. Mit het Oetichsch krache
 van kratos, klank van klange. Mit het Ma
 sijn moelen van mola, mis van mus.
 Sutte woorden maken een groot gebet
 te van onse taale / en die te verwertzen / waare
 onse taale geweld aandoen : de wylle men tot
 noch toe geen andere woorden geschadt heeft
 om het selbe te betrecken / en nieuwe woord
 den te versterken is niet de suiverheit van een
 taale te bewaaren / maar een nieuwe taale in
 te voeren.
 Of wij nu seloon beele woorden met an
 dere taalen gemeen hebben / dat is niet meer
 bewys / dat wij die woorden van sijn / van
 dat sijn die van ons ontrent hebben / alhoewel
 wij verwerten het gebouwen der goeter die
 woordgevoelen dat onse Jace derduitsche taal de
 eerste en oudste soude wesen.
 Doer onduitsche woorden heren van alle
 die niet haaren hant selbe te hermen geboen /
 dat sijn niet toe komen / en daar men dat
 deylke duitsche woorden heeft om het selbe
 uit te duitschen / gelyk lane, mislag / fer
 baad / dyolyr, baar.
 Het is van een behaaglyk gebet / dat
 niet onder geringe liden / maar alletweest
 ander den geleerden gebonden woort / die
 eerst meenen beestheende te sijn / waare
 sijn beele nietve woorden mit beende taalen
 woeren te versterken. In jara van der
 stieren / so onsteren sijn haare redden. Den
 der

Onduit
sche

verreerde hanter / waare door onse Jace
 derduitsche taal niet der sijn in een ghesel
 andere taale soude komen verbaardden.
 Als nochmans geozof / ja ook sompds
 noodig / sulke nitheermsche woorden te ge
 buntzen / van de heilhe wij geen eigene na
 men hebben om de selbe volkomelich uit te
 duitschen / alhoewel men die niet andere
 woorden soude homen omschryben / gelyk
 Prophete, Apofel, Evangelij, Evangelij,
 Sacrament, Tempel, en noch enige weint
 ge die gelyke.
 Soo vantege behoort men eendwel niet
 te gebuntzen / van in den hoogsten nood / van
 neer men geen andere eigene naamen binden
 haant / en waare niet gebuntzen moet
 soo behooren sijn eendwel niet een andere let
 ter geschryben te worden / om te hermen te
 geboen / dat van een beemden oorzpding
 sijn / noch van haer onse duitsche taale
 sijn / of de Jaramsche / die de selbe noodsaak
 lykheit onderwoorden sijn.
 Het soude nu nitheer femans verbaard
 ten / dat wij op een rylle sonden stellen alle die
 woorden die wij niet andere taalen gemeen
 hebben / en nitheerms woort die de heilhe
 kindren hebben vangenoomen : en waare
 hien de behaarden / die sonder redden in on
 sen huijsraad gestelt worden / als och de sijn
 die die ons beemden sijn / sompds in nood
 gebuntzen worden / om dat niet men sijn
 ne naamen geboen haant die de hant van
 haaren oorzpding sonder behooren : maar van

is een werth van een geheel anderen aard dan
wij nu boog hebben / dat laten wij boog an-
deren / die beter wij hebben om de selve op-
te zoeken / en daer in sijnde boog onse taal
noch wel wat nuttelijks hommen gebaan woog-
den.
wij hebben dan hier op de subbere Jaceber-
dultelike woogden / de welle / om een gemeen-
ne berderlinge te doen / sijn van tweeder-
ley soogten / veranderlyke en onveranderlyke.

Veranderlyke noemen wij / die boog enig
gevall / geball / maniere / of wij gebou-
gen en verander woogden. Overanderly-
ke, die altijd eeveneens woogden uitgeschij-
den.
Tweede hebben wij dat gemeen datse hou-
nen enkel sijn / als de vaader, geest, mor-
gen, of sijn hommen te sijnmen gesciet woogden /
als de huisvaader, vergesst, overmorgen.
Sijn enkel woogden sijnmen te sijnmen is on-
se taal wel de gelykijghe / dat gelykijghe som-
tijds sonder enige beranderinge tot twee of
drie woogden toe / als Gaf huis vaader, vloer
schuit voerder.
Somtijds / om het geluid / eenige letteren
naakende / als Boogard boog Boomgaard,
Burgmeester boog Burgmeester.
Somtijds om de selve te doen ooh wel een
letter toecnemende / insonderheit een d of
een, als aldermeest boog aldermeest, ontfan-
gen boog ontfangen. Somtijds eenige lettere-
ren

Bukke-
Saamen-
geleit-
de.

ten veranderende / als mitschen boog mag-
schen.
Dan twee sijnstandige naamen / woogt de
eerste somtijds gelykijghe in het tweede geball /
schaapsvel, ambachtsman. Somminge ooh
dan het meerdoud / als hondendoon en hoe-
renloon, mannenkracht, vrouwenaar.
Ammece een sijnstandig en een bydoeng-
lijch woogt te sijnmen geboenglijch woogden / so
staet het bydoenglijche altijd afser / Godsaalige,
Godlievende, Godgeleerde.
Ammece een bywoogt te sijnmen gesciet
woogt niet een werthwoogt / so gaet het by-
woogt boog / als in weldoen, aanhen, toe-
sprecken.
Sijn alle saamengeleete woogden is de
kracht van nuttelijghe in het laatste: want
niet men sprekt van een Stadhuis, so is de
veeden niet van een sechere stad, maar van
een huis.
Om nu van elk int bysonder te spreken / Naam-
woorden. Naam-woorden. Naam-woorden.
so sullen wij eerst handelen van de verander-
lyche woogden / die wij meederom sullen on-
derstellen in twee soogten / in naamwoor-
den, en werkwoorden.
Tot de naamwoogden behooren alle naa-
men, voornamen, en leeden.
Naamen.
Naamen sijn sijnne veranderlyche woogden /
waer mede ic genoecht woogt / als God,
geest, mensch, dier. Oerste sijn sijnstandige of
byvoenglyke.

3 2 Aamtekingen op de
 3 3 Nederduitche taal.
 De zelfstandige woorden soo gemeent om
 datf alleen en by fih felden hommen beftaan/
 en fonder hulpe van andere woorden beteehe:
 men het geen datf noemen/ als maan, vrouw,
 boom, kruid, wyn, bier.
 De andere woorden byvoenglyke gemeent/
 om datf alleen niet hommen beftaan/ maar
 den zelfstandigen woorden bygewoopen/ om
 eenige ontfandigheit vande zelfstandige fa:
 he te kennen te geeven/ als goed, quaad, wys,
 mall.
 Dit onderfcheit is tusfen de zelfstandige/
 en byvoenglyke woorden aan te merken / dat
 de zelfstandige wel hommen berheent / maar
 niet verwooret worden / van Stad, Vloed,
 maakt men wel Stedecken, Vloedcken, doog
 berheeninge: maar niet doog verwooringe
 Stadder, Vloedder.
 De byvoenglyke daer teegen worden niet
 berheent / maar wel verwooret / fo seggt
 men wel / geleerd, geleerd, geleerd: maar
 niet geleerdecken.
 De berheeninge van een zelfstandige maar
 me / wordt gemakht doog toe doen van ken
 op het einde / als beddecken, boomken, dier-
 ken.
 Maar om de foetbloeffenheit is meer in
 gebuith ten of ten, dat ook fo doel niet
 meeninge niet is onderwoopen als ken:
 want daer men in berg, dwerf, balk, valk,
 kalk, een s tusfen ken moet inwoogen/ seg
 gende: bergcken, dwerfcken, kercken,
 wercken, balkken, valkcken, kalkcken,
 daer kan men de feld doog ten naaer
 ten/

3 3 Nederduitche taal.
 ten/ en seggen: bergjen, dwerjen, en fog
 doort.
 Daer beneben alle naamen die den taat
 ten medefthiner verbodden/ die neemen
 om de foetbloeffenheit een e tusfen beiden/
 foo seggen wy balli balcken, hemm hemme-
 ken, willi willeken, cona tonneken, buil
 bulleken: doet hier by alle naamen die in d
 tinidigen / blad bladeken, pad padeken, hond
 hondeken, hand handeken.
 Die in het meevoud den hinheter betan-
 deren / die neemen haere berheeninge van
 het meevoud/ Stad Stedecken, lid leedecken,
 fchip fcheepcken.
 De verwooringe nu van de byvoenglyke
 Verwooringe der byvoeng-
 lyke.
 De berheeninge nu van de byvoenglyke
 Verwooringe der byvoeng-
 lyke.
 De byvoenglyke / gefticht doog die trappen / de
 eerfte is de fclende / de tweede de bergel-
 ende / de derde de doberfchende trap.
 Op deefe trappen hinh men fompt op
 een gewoonlyke / fompt op een ongewoon-
 lyke manier.
 Gewoonlyke / dat in den bergelhen-
 den trap er tot den fclenden doog toege-
 noomen / geleerd geleerd, sterk sterker,
 vroom vroomer. De doberfchende trap
 doogt van den fclenden gemakht doog toe-
 doen van n, geleerd geleerd, sterk sterck,
 vroom vroomt.
 Op een ongewoonlyke maniere loogden
 verwoort / goed, quaad, groot, klein: want
 die hebben wel fompt's goeder, quader,
 grooter, kleinder, goedd, quadd, groot,
 klein: maar verftp'ds beeter, erger, minder,
 meerder, beff, ergh, minff, meff.
 D
 3 4

zins ooh alle vrouwele ampten / moeder,
 fuffter, maer, vrouwe, weduwe, Koninginne,
 maayster, tyffter, meffter, Propheetse,
 En wat die vrouwele ampten aangaat /
 worden meff van de mannelike gemaakt
 boog toeboen van inne, her, of effe, op het
 einde / gelyk Koninginne, Graavine, Boer-
 inne, maayster, fpedewerker, meffter,
 rooverse, en boog Godinne seggen formit
 ge niet gemaakt Godesse.
 De afhouflike naamen van vrouwen fyn
 ooh van het vrouwele gemaekt / en worden
 van haren oofpzoog gemaekt toe boen
 van fche, Joodfche, Griekfche, Amferdam-
 fche, Delfche.
 Doet het vrouwele gemaekte behooren
 ooh alle naamen der Joden / Maas, Waal,
 Schelde: utgenoomen den Kyn, die manne-
 lye is.
 Jan gelyken alle naamaelike worden /
 (dat is die van naamen afhouflike fyn) die
 in heid eindigen / als wysheid, goedheid,
 bermherthheid, of die in plaatse van heid
 te aammeren / als kerke, dikke, breedte.
 zins meede alle verhaelike worden (dat
 fyn felfandige naamen die van verhael-
 den gemaekt worden) die in inge eindigen /
 als verachtinge, befoukinge, verloofing.
 Doet daer by alle naamen in ye, vifche-
 rye, naaverne, dieverne, rooverne.
 zins naamen die in alle eindigen / beho-
 ren ooh tot het vrouwele gemaekte / maer ge-
 wiffe, gevaerliche, laaverliche: maer ge-
 wiffenille boogt meff gebuht in het geen-
 der.

Het boogd wyf is veel een vrouwele
 naam / nochtans leert de gewoonte dat
 in het geendertse gebuht boogt: maer op
 wat reeden dat gebuht geendert is / willt in
 geeren dan anderen verstaen.
 Jan het geendertse gemaekte fyn boog
 eerst alle verhaelike worden in de onbe-
 fe naamaelike gebuht fynde / als het ge-
 ven, het werken, het gaan, het ftaan.
 Ooh alle verhaelike worden die niet
 ge, be, of ver beginnen / als het gelind,
 het gebrek, het becheid, het beleid, het
 verlies, het verdriet. Maar on is twiffel
 achting het onbekeerde ontfang.
 Sonder hier ooh af de belofte, de beroer-
 re, al hoe veel men de fche toe de boog-
 de aammering op de worden / in heid fonde
 komen binggen.
 Hier toe behooren ooh alle verhaelike naa-
 men / of fye eigene / of gemeene fyn / of tot
 wat gemaekte dat fyn in haren oofpzoog de-
 flooren / het maancken, het wyfken, dat
 fterken, dat Anneken.
 zins ooh alle worden / die een fcher
 begryp van gelyken of van gewigte te her-
 nen geeren / het honderd, het duifend, het
 pond, het half pond, het vierendel.
 zins byvoerlike worden felf-
 andig gebuht in het geendertse gemaekte /
 het goede, het guade.
 Men hebben ooh formige felfandige naa-
 men die tweedertse gemaekte aammeren.
 Van twee fachen.

Her orgel, het boenk, het hof, het lof, het oog, het oor, hebben soe gebogenlyk de orgel, de boenk, de hof, de lof, de oog, de oor.

Sommige sijn van tusschenlyken geslagte / die sommigs in het ene / sommigs in het andere genoemd worden. Soodaar sijn de naamachtige woorden in dom: want sijn de naamachtige woorden, de rijkdom, de onderdom, men moet seggen / de rijkdom, de onderdom, de maagdom, in het byzondere geslagte: maar het Prickeendom, Herogdom, en dierge-lyke / in het gecenderlyke geslacht.

Soe moet men ook oordelen van de naamachtige woorden in schapp: want men seggt / het Landerschap, het Graafschap, het Burgererschap, en weerdrom de vrendschapp, de gemeenschapp, de blydschapp. Oecle moet men dan doos de oeffeninge leeren on-dersteden.

Soe worden de selstandige namen ondersteden / en gheemt in de bersechtensche van hare geslachten: de byvoeglyke naamden beugen sijn ook by de selstandige in alle die geslachten / maar niet seer veening on-dersteden.

In den seltenen trappe valle sommigs eenige veranderinge doos / ten aarsten van het byzondere geslagte dat een e tot het man-lyche aarment / daer het manlyshen en het gecenderlyk eghanderen geslcht is: soe seggt men / een wys man, een wysle vrouwe, een kind: een geroepen man, een geroepen vrouwe, een geroepen kind.

Sommigs sijn geen veranderinge / de geleerde man, de geleerde vrouwe, het geleerde

Twyl-achtige

Geslag-

ten der byvoeg-

In den selten-

den

trapp-

de kind, en toen worden de geslachten ondersteden doos het leereken de, of her. Soe sijn de byzondere namen doos

andere andert in den bergelijken / en doos vergelyken / en ooverkennen / en ooverheffen / een wysle man, een wysle vrouwe, een wysle kind, de wysle man, de wysle vrouwe, het wysle kind.

Buiging.

sta de geslachten der namen (soe der selstandiger als byvoeglyker) beghint hare buiging, dat is een veranderinge doos sekerre gevallen en gevallen.

Omme geslachten staan in de buiging waer Gelallen. te nemen / een entel en een beidondig getal / die by om der hogelichs wille het eenvoud en meervoud sullen noemen.

Om eenvoud en meervoud sijn selsticht te onderkennen: want doos eerst alle selstichtige namen die in het eenvoud eenen hiltuschen / en meere een meere en meere her hebben op het einde / die nemen niet meer dan aam in het meervoud / als bedde, vound, webbe, hebben in het meervoud bedden, webben.

Doos beele namen worden in het eerste geball geblynt met een e op het einde / daer by de selbe gebogenlyker souden naakaten / en tot beere ondersteden in de andere gedaen aarmenten / als soe doos soone, maar doos maene, oortak doos oortake.

Die dan eenen meere hebben op het einde van het eenvoud / die nemen en

en niet in het eenboud uitgesproken wor-

den.

In het eenboud worden alleen gebzmit de

eigene naamen van Zanden en Ziecken/van

bleeden en menschen / als Engeland, Neder-

land, Romen, Leiden, Kyn, Maas, Jan,

Pierer.

Jacobians worden die ooh sompds in het

meerboud gebonden / want niet daer mede

gesten wordt op de deelen van een Zand / soo

seggt men de Zeebberlandden / dat sijn de Zand-

staar.

Soo worden sy ooh bebboudig gebzmit

want niet daer mede sijn van den selben naa-

me / als te Zelden sijn twee Kynen, de oude

en de nieuwe Kyn. Zep Oogzucht twee Ma-

den, de oude en de nieuwe Maas, soo sijn der

ooh beide Jans en Picters: maar dat sijn toer

beel eer gemeene van eigene naamen.

In het eenboudig gestal worden ooh ge-

bzmit alle naamen der Metalen, Goud, Sil-

ver, Lood, Tim, Staal, Kooper, Yser.

Jan gelyken beide naamen der vruchten

die uit der aerden sijn / als Tarwe, Kog-

ge, Garf, Haaver, Kied, Gras, Hoop,

Stroo, Kaf, Semel.

Wep seggen beide / maar niet alle: want

Raap, Wortel, Eric, Boom, en niet andere / ho-

men soo veel hoog in het meerboud / als in

het eenboud.

Soo sijn ooh niet de naamen van beide

hochtige of smeltende bingden / als bloed,

milk, mers, botter, hoong, vet, smer,

smout,

smout, speck, pikk, seer, sou, peckel, gell,

ink, deeg, drak, droellem, kiel, lyk,

dreck, slym, danw, reggen, hageel, ineenw,

ys, die alleen gebzmit worden in het een-

boud.

Maar water, wyn, bier, alyn, olie, woz-

den ooh in het meerboud gebonden.

In het eenboud komt ooh de lucht, niet

haver hite, koud, en vrost.

Zis ooh heil, quaalykward, hongert, dorst,

vaak, vee, vleesch, waan, stof der aerden / en

menschen noch enige andere.

Debetcom hebben wy enige woorden die

Naamen van het

meer vond al-

lecn.

Maar de gesellen kommen in aammerkinge

de gevallen, die de naamwoorden in het een-

boud en meerboud ontworpen sijn / en sijn

niet anders dan hietme veranderingen die sijn

in hare buidinge ontfangen.

Sulke geballen telt de Zampstij taal tot

tes toe / te waeren / de noemer, de bærer, de

geever, de aanklaager, de roeper, de anee-

men van die geballen / soo hebben wy noch

tans niet soo beide veranderingen of wy kom-

men sijn niet de sijnst veel affen: want de noe-

mer en de roeper sijn elkan deren gelyk / soo

sijn ooh geen onderschid in sijn den gee-

ver, aanklaager, en afgeemer, ten amschen van

uitgang / al hoe veel daer onderschid is van

beethenst.

Zaadenmaal wy dan niet meer dan drie

we-

beanderingen hebben / soo sullen wy ook
 niet meer noemen dan die geballe / het eer-
 ste / tweede / en derde geballe: het onderste
 kan beteehente hant uit de reeden tichste
 gmecht worden.
 Socht dat achten wy geen onvolmaate
 sijn / maar een groot gemak dooz onse ta-
 le: want hoe sy minder beanderinge onder-
 woopen is / hoe sy tichter valt om glecte te
 worden.
 Om een proeube daer van te geben / sul-
 len wy een doozbecht stellen dooz alle die de
 glecten / in het enboud en meerdoud / soo
 dan siffhandige / als bydoeninghe naamen.
 De siffhandige naamen van alle die de
 glecten / hebben in het enboud de se die
 geballen. Het eerste / soo de sacht gmecht
 doozt. Het tweede neemt een s. Het derde
 een tot het eerste geballe. Het vierde / vijfde / en
 sefte moet gheent worden aan de beteehente
 se mannel.
 De man, des manns, den manne.
 vrouw. De vrouw, des vrouws, der vrouwe.
 gendert. Het kind, des kinds, den kinde.
 Het tweede geballe woort d'huwels nitge-
 dacht dooz het huwoud van, de wille van den
 man, voor de wille des mans. Sinder's d'it
 den wy in het enboud geen beanderinge noch
 minder / die in het eerste geballe en s hebben
 op het einde / die beanderingen alle en de s in
 en: de manns, der mannen, den mannen.
 Die in het eerste geballe en hebben op het
 einde / die syden geen beanderinge dan in
 de

de doozleeden de vrouwen, der vrouwen, den
 vrouwen.
 De bydoeninghe woorden sijnen sijn op
 de se wyse / dat sy in het enboud tot het eer-
 ste geballe en, of indien sy in e indigen / en
 u toeneemen / te wecten in het mannelijche
 glecte / als
 Een glecte man, enes glecte manns,
 den glecte manne.
 En het bydoeninghe glecte nemen sy
 sichts een r aan / als eene glecte vrouw,
 enes glecte vrouwe: de andere geballen
 sijn den eerste geballen glecte.
 Het glecte glecte woort sijn mannelij-
 che dan de bydoeninghe woorden.
 In het meerdoud hebben sy glecte be-
 doeninge dooz alle die glecten: te wecten /
 doeringe dooz alle die glecten: te wecten /
 dat tot het eerste geballe en, in het tweede /
 en het derde geballe een u toeneemen / soo
 seggt men:
 De glecte manns, der glecte mannen,
 den glecte manne.
 De glecte vrouwen, der glecte vrou-
 wen, den glecte vrouwen.
 De glecte kinders, der glecte kinde-
 ren, den glecte kinderen.
Voorraamen.
 Tot de naamwoorden behooren noch de
 voorraamen en leedekens, dan de welcke
 wy verbolgen moeten sijncken / om de sel-
 de in haaren aard en beanderinge te leeren
 kennen / en dooz eerst dan van de voorraamen.
 den

Den voor naam is een verandering van de
 dat/voeg een naam gestelt sijnde / by naer
 het selve betereheit / en sijn deese naadlijger
 de / ik, gy, hy, sy, ik, se, men, deese, die, wie,
 welk, elk, self, geene, beide, yder, ander, tegge-
 lyk, myn, uw, sijn, haer, ont.
 Om deese beel te verhandelen / sullen wy
 onse aamerkingen eerst nemen in t ge-
 meen, daer naa in het besonder.
 En het gemeen worden wy aamerken dat
 alle deese voornamen enkel sijn / maar datse
 dikwijls niet elhanderen verduddelt wege
 Dobbelen / ik selfs, elk ander, die geen, yder
 En het gemeen worden sijn ooh verduddelt in
 selfstandige en byvoeglyke voornamen /
 selfstandige sijn, ik, gy, hy, sy, ik, se, men :
 de ooverige sijn byvoeglyke
 Voornamen is eenige oovereenkominge / als
 doch eenige onder seld.
 Dit hebben alle met elhanderen gemeen/
 datse alle behooren tot alle deese gestalte /
 uitgefondert hy, dat alleen tot het mannelijke/
 sy, dat alleen tot het vrouwijke / en men,
 hoort.
 Dit onderscheid is nochtans tuschen bet-
 den / dat de selfstandige by hare gestalten
 behoengt woorden sonder veranderinge.
 Ik man, ik vrouw, ik kind.
 Gy man, gy vrouw, gy kind.
 De byvoeglyke daer teggen ontfangen
 cente

Int ge-
 meen.
 Enkele.
 Dobbelen.

gentige veranderinge ten aansen van hare
 geschachten / soo seggt men :
 Myn, myne, uwe, uw.
 Sijn, sijnne, haer.
 Onse, onse, ons.
 Deel, deele, dit.
 Die, die, dat.
 Wie, wie, wat.
 Welke, welke, welk.
 Sulke, sulke, sulke.
 Elke, elke, elk.
 Geene, geene, geen.
 Self, selfe, self.
 Yder, ydere, yder.
 Ander, andere, ander.
 Daar is ooh noch eenige gestalte in
 seken sommige selfstandige en byvoeglyke
 voornamen / ik en myn hebben in het woer
 de geball myn, dat men soo moete onders-
 chieden / dat men in het selfstandige myn,
 in het byvoeglyke mynes selfde.
 En het meerdudd van ik en myn, hebben
 by ons, daer tuschen men nochtans eenig
 onderscheid sonde hommen naaken / selfden
 de het selfstandig ons, en het byvoeglyk ons,
 om het geball.
 Gy en uw hebben in het woerde geball
 uws, dat men ooh sijn onderschieden
 als ik en myn, selfde het ene uws, het
 andere uws, en of sijn ooh in het woerde geball
 in het uwselken elhanderen gestalt sijn / soo

48 Aamerkingen op de
 hoorden sy nochtans een weening anders ges-
 cheeden / het selsthandige u, het bydoening-
 iphe uw, soo is het ooh met hy en sy.
 Welcke booznaamen alle te samen woorden
 berdeelt in bierderijse soogen / aanwyfende,
 beakende, vragende, en berekkende.
 Aanwyfende, die eenen sekeren perso-
 ne of saake aanwyfen / als ik, gy, hy, sy,
 deefe, die, elc, yder, ander, men.
 Bekende, die eenig eigenboom / of be-
 sittinge beteehnen / als myn, uw, syn,
 haar.
 Vraagende booznaamen syn / daar mede
 ergens naar gevragt wordt / als wie, welke.
 Berekkende, die tot het boozgaaude woord
 betroffen woorden / of het selbe tot si reth-
 ten / als sel, welk, wie, die, sulc, gene,
 ik, se.
 Dat soo aangemerkt hebben op de booz-
 naamen in gemeen; hoemen wy tot de selbe in
 het besonder, op de welcke wy ooh noodige
 bedenkingen hebben booz te stellen.
 Den eersten booznaam ik hebben wy ont-
 fangen van den soogduittschen / die hem naar
 de eigenschapp van haare taale wat swaare
 der uitsprecken ich, dat afsonstic selpt
 te syn van het statynsthe ego: maar naar
 den aard van onse taale sprecken wy den sel-
 den wat sachter uit / en seggen / ik.
 Dat ik, wordt in sijn getallen en gebal-
 ten aldus geboogen in het eenvoud / ik, myns,
 my, in het meervoud wy, onser ons, om
 hogheids wille wordt somtijds booz my en
 wy, me en we gebuyt / insonderstich daer

Int be-
 sonder.

Nederduitche taale. 49
 is achter een werkwoord geselt woorden / sy
 dat men om de soetbloeshentheid soo spreke:
 hebben me, soo seggen we: Adp laaten toe/
 te syn / om het eenvoud van het meervoud te
 onderstelden / gelyk sommige geleerde en
 bernaarde lieden dat gebuyt hebben aange-
 houden: maar om datet soo hard is / en dat
 tet een eigen soogduittsch woord is / en ooh
 by den soogduittschen meel becracht-
 iph gebuyt wordt / soo is het de gewoonte
 geraakt / en men seggt / sonder onderstich
 in het eenvoud en meervoud / sy.
 Somminge / om eenig onderstich te ma-
 ken / seggen in het meervoud gy lieden, dat
 wy niet seer noodig / naademaal het onder-
 stich uit de bygelede naamen / of werth-
 woorden kann becrachtich het woord ier, son-
 den ooh de soogduittsche het woord ier, son-
 der onderstich. Het is ons ooh seer gemeen
 het eenvoud booz het meervoud uit te spre-
 ken.
 Het woord gy heft dan deefe buiging:
 Leuoud. Gy, uws, u.
 Meervoud. Gy, uwer, u.
 Leuoud. Hy, sijn, hem.
 Meervoud. Sy, hanner, huan.
 Som-
 49

Sommige schijnen te booz sy, doch quaer
lyk/ gelyk wy van me en we geseyde heb-
ben/ als ooh om dat se in een andere betee-
kenisse gebuyt boozt/ niet in een aander-
sennde/ maar in een beteehende wyse.
Sy, heeft geen andere beanderinge dan
deese.

Eenvoud.
Meervoud.

Sy, heurs, heur. Sy, heuter, heur.

Wop dat wy seggen heur, niet haar, om datte
naarder bykomt met het mannelijche huan,
als ooh tot onderfchijde van het bydoening-
he/ dat wy schijden haar, en niet heur.
Onder den selstandigen booznamen is
ooh het beteehede de woord ak, dat niet een
k moet gescheyden worden/ niet sich of ag,
om dat wy het van de zoogdruytliche taale
ontleenen/ niet de selde beanderinge als wy
van ik geseyde hebben.
Dat ik is ooh een besondere booznaam die
wy niet ontdeeren homen/ of wel sommige
booz hem of huan meinen te homen vol-
doen: maar datte groot onderfchijde is in
fchen ik en hem, huan men daer mit afnee-
men/ wanner men seggt/ sy is beschuldigh
hem/ soo doet men niet of iemand sprecht
vanstelselven/ of van eenen anderen/ welte
twyfelinge booz ik woort weeg genoo-
men: sy beschuldigt ik, dat is/ ik selven:
sy beschuldigt hem, dat is/ eenen ande-
ren.

Wop
Wop
Wop

Wop in alle gesagen sonder beanderinge/
soo ooh in het eenboud en meeboud/ en niet
anders dan in het betee geball in een gebou-
den/ beschuldigende/ en afneemende betee-
kenisse.
En de selde maniere woort ooh se ge-
buyt in het eenboud/ alken in het beand-
lyche gesage. God heeft ons syne wert gegee-
ven, maar wy hebben se, de wert/ overgeree-
den.
Maar in het meeboud binden wy het sel-
de in allen gesagen. In het mannel. De
Hedenen hebben God niet gedient, gelyk sy
hem gekent hebben: daarom heeft God
overgegeven in eenen verkeerden sinn. In
het vrouwl. Gy sulle den wechdruwen niet be-
leedigen, inden gy se, den wechdruwen/ cenig-
sins beleedigt, end. In het geenderl. Jesus sei-
de, vull de waerteraaren met waer, en sy
vullden se, de waerteraaren/ tot booven
toe.

Men woort alken in het geenderliche ge-
sage gebuyt/ in het eenboud in den beand-
person, sonder ergens eenige beanderinge
te hebben.
En of wel ik, se, en men, niet geboos-
gen worden ten aarften van de uitspaaht/
soo worden sy nochtans niet recht onder
den beandruyten woorden gestelt/ om dat
sy ten aarften van hare beteehede/ beand-
dren in gesage/ geall/ of geball.
Dat is van den selstandigen booznaam byvoeg-
men en heneer luydinge/ de byvoeglyke lyk-
sin sommige daer van afgedruyt/ som-
me

minge die oeffeningelph van sin seiden sin
boozighehomen.
De afdalende sin myn, uw, syn, haar,
ont, die op de volgende wyse geboogen
worden.

Envoud.

Myn, myns, mynen.
Myn, myner, myne.
Myn, myns, myn.

Meervoud.

Myn, myns, mynen.
Myn, myner, myne.
Myn, myns, myn.

Afdalende.

Uw, uwes, uwen.
Uw, uwer, uwe.
Uw, uwes, uw.
Syn, syns, synen.
Syn, syner, syn.

Haar, haares, haaren.
Haar, haarer, haare.
Haar, haares, haar.

Onse, onses, onsen.
Onse, onser, onse.
Onse, onses, onse.

Hier haat te verbeeren het gemeene
misbunt / dooz onbedachtzaamheid opge-
noomen / als men seggt / onsen vaader, wren
wille, daer men moet seggen / onse vaader,
uwe wille.

De oorsprongelike sin alle de ooberige/
tuschen de beelhe / ten aamsen van de buig-
ge / weening onderseheid is met de hoogstan-
de:

de: dat heeft in allen gevallen van het een-
voud dat.
Geene is soo veel te seggen als die, en
wordt ebenens gescheeden als eens, niet
een, al hoe veel sy in betekenisse veel vers-
chillen: soo syn in onse / als ooh in andere
taalen / veel geschitubende naamen / noch
tans verscheiden in betekenisse.

Leeden.

Het laatste en het hieentse gebellic van
de naamwoorden syn de leden / die ge-
lyk en lid daer aan gescheyt / en met de sel-
de geboogen worden / en syn veel die vol-
gende / een, de, het.
Daer van behoort een tot alle die geslag-
ten / een man, een vrouw, een kind, niet
deefe buiginge / een, eens, eners, alleen in
het envoud.
Als derhalven een weening onderseheid in-
schen het leden een, en tuschen het by-
doengliche woord des getalls / dat dus ge-
boogen wordt:

Een, eens, eenen.
Eene, eners, eenen.

Het byvoegliche een wordt altyd by het
selfstandige gebougt met naadunth: het lees-
dehen een heeft geenen naadunth met allen.
De wordt gebougt in het mannelike en
vrouwelike geslagte / sonder onderseheid / niet
deefe veranderinge.

De oorsprongelike sin alle de ooberige/
tuschen de beelhe / ten aamsen van de buig-
ge / weening onderseheid is met de hoogstan-
de:

Eenvoud. De, des, den.
Meervoud. De, der, den.

Dit onderfcheid is tusfen een en de; dat de wat meer bepaalt is dan een: foo moedt een man gefield in het gemeen / de man fiet op eenen feheren man in het be-

sonder.

Een en de maaken ooch eenig onderfcheid

in de byboeghlyke naamwoorden / boog de

weelhe sy gefieldt worden: foo seggt men / een

geleerd man, of de geleerde man.

Wat feebden her, behoort alleen tot het

geenderlyke geflagte / en ontfangt deefe ver-

anderinge.

Eenvoud. Her, des, den.

Meervoud. De, der, den.

Hyer hebben fomnige een quade ge-

woonte / die seggen / den Kooning David,

den Prophete Elias, den Apofiel Paulus:

daar men moet seggen / de Kooning, de Pro-

phete, de Apofiel.

Werkwoorden.

Dhar medefcheydenbe van de naamwoor-

den, hoemen by tot de werkwoorden, dat

fen fulthe woorden die eenig werk, lyden, of

weelen beteehenen.

Deefe fen ooch veranderinglyk foo byt als de

naamwoorden / weelhe veranderinge / tot on-

der.

Eenvoud. De, des, den.
Meervoud. De, der, den.

derfheid van de buiging die in de naam-
woorden gefchiedt / een verouginge mag
genoemt worden.

Onfe taal heeft niet meer dan ene foorte

van verouginge, gelyk een maar ene bui-

ginge: doch de febe gefchiedt op een gewon-

lyke of ongewoonlyke wyfe.

In een gewoonlyke verouginge fiedt gewon-

ten woord veranderinge / ten aanfen van lyke.

verfcheydenne perfoonen, getallen, tyden, en

wyfen.

Alle werthwoorden hebben gewoonlyk drie perfoon-

perfoonen. De eerste / die fprecht / de twee-
de / tot den weelken gefpreeken wordt / de der-

de / van den weelken men fprecht.

Die perfoonen hoemen boog in twee-
de / gefallen / in het enboud en in het meer-

voud.

Eenvoud. Ik leere, gy leere, wy leeren, gy leeren.

Meervoud. Ik leere, gy leere, wy leeren, gy leeren, hy leere.

Deefe perfoonen worden gefieldt ic te tyden

weelken / te lyden / of te fen in dat verfchey-

denne tyden: in den tegeenwoordigen, onvoor-

leeden, voorleeden, voorvoorleeden,

en toekomenden tyd. Siet daar van dit

boogbed.

Tegenw. Ik leere.

Onvoorl. Ik leerde.

Voortl. Ik heb geleert.

Voortl. Ik hadde geleert.

Toekom. Ik fall leeren.

4

Dee

Wysen. **De** eerste speden worden ooh aangemerkt op

berstehende wysen : te weeten in de toonen-

de, gebiedende, wenscheude, onbepaalde,

en deelneemende wysen.

De toonende wysen is / waat meede wy te

kyagen / of verhaaren / als / wat doet gy ?

Ik leerde.

De gebiedende wysen gebuikt men om te

te gebieden / of te bidden : leer gy , lieve gese

my dat.

De wenscheude wysen, die ooh somtijds

toelaender wysen boozhont / woedt gebuikt

om te te wenschen / of op seker boozwaars

den te te stellen / och dat ik leerde, op dat

ik leerde, laat ik leerde.

De onbepaalde wysen woedt soo genoeint /

om datse noch sekeren persoon, noch tyd

bepaalt / maar het werth / speden / of spien-

bouders daer stelt / als leerde, geleerd wor-

den, weeten.

De deelneemende wysen noemen wy / om

datte is een veraderlyk woedt / dat rens-

deels volgt de buiging van de naamwoos-

den / eensdeels de verbouwing van de werth-

woerden : doch wy hebben het liever by de

woerden maaken / om dat de aard van de

woerden maaken niet in gesien woedt.

De naarder onderwijng van dese ber-

stehende wylen der verbouwing / dienen

by dit onderstelt noch van te merken / dat

de toonende wysen verbouwt woedt doos alle

persoonen, geallen en tyden, als in dit

boozherticheit.

T E -

T E G E N W.

Leen. Ik leerde, gy leerde, hy leerde.

Meer. Wy leerde, gy leerde, sy leerde.

O N V O O R T.

Leen. Ik leerde, gy leerde, hy leerde.

Meer. Wy leerde, gy leerde, sy leerde.

V O O R T.

Leen. Ik hebbe geleert, gy hebbe geleert, hy

heeft geleert.

Meer. Wy hebben geleert, gy hebbe geleert,

sy hebben geleert.

V O O R V O O R T.

Leen. Ik hadde geleert, gy hadde geleert,

hy hadde geleert.

Meer. Wy hadden geleert, gy hadden geleert,

sy hadden geleert.

T O E K O M.

Leen. Ik sal leerde, gy salde leerde, hy sal

leeren.

Meer. Wy salde leerde, gy salde leerde, sy

salde leerde.

De gebiedende wysen woedt alleen ber-

voegt in een tweeden en derden persoon

van het verbouwt en meervoud / en dat alleen

in den tegenwoordigen tyd.

Leen. Leer gy, leer hy, of dat hy leerde.

Meer. Leer gy, leerde sy, of dat sy leerde.

De

5

de

58 Aannemkingen op de
De menschelike wyse heeft wederom alle
personen, getallen/ en tyden/ als te sien is.

Zegeuw. Dat ik leere, of soude leeren, dat gy
leert, dat hy leert, dat wy leeren, dat gy
leert, dat sy leeren.

Onvoort. Dat ik leerde, dat gy leerde, dat hy
leerde, dat wy leerde, dat gy leerde, dat sy
leerden.

Voort. Dat ik geleert heb, dat gy geleert
hebt, dat hy geleert hebbe, of heeft, dat wy
geleert hebben, dat gy geleert hebt, dat sy
geleert hebben.

Voortvoort. Dat ik geleert hadde, dat hy geleert
hadde, dat wy geleert hadde, dat wy geleert
hadden, dat gy geleert hadden, dat sy geleert
hadden.

Toekomt. Dat ik geleert sal hebben, dat gy ge-
leert sal hebben, dat hy geleert sal heb-
ben, dat wy geleert sal hebben, dat gy
geleert sal hebben, dat sy geleert sal hebben.

De onbepaalde wyse heeft geen seheren
persoon, getall, noch tyd, als in leeren.

De deelenende wyse heeft alleen twee
tyden/ den teegenwoordigen en voorlede-
nen tyd.

Zegeuw. Leerende.
Voortleed. Geleerd.

Daar hebt gy nu een geheel ontweert
kan de bevoeninge der werthwoorden die
gewoonlyk is / om de selve nu wel te ver-
staan/

Nederduitche taale. 59
kan/ soo moet men leeren waer de woert
aan pect woord geselt woert/ en hoe werte
dat men in het bevoeninge daer van af gaat/
of by komt.

De woert van alle werthwoorden moet Kennic-
ken in de onbepaalde wyse /

men niet seuen in de onbepaalde wyse /
nocht in den onbepaalde wyse van de toe-
worte/

ende wyse: maar in den eersten persoon
in het eendoud van den teegenwoordigen
der wyse.

Ik leere, dat
van woerden alle bevoeninge gemaekt/
die in de gansche bevoeninge gebonden
woerden.

Jaecint hier nochtans mit ik kan, en ik
mag, welker woert schijnt te werten de twee-
de persoon, gy konnet, gy mooget: maar
de eerste / en derde persoon sijn ehanderen
gepht/ die in het gansche woord niet meer
bevoeningt woerden.

Jan den woert homen doot eerst de twee-
de en derde persoon van het eendoud / en de
tweede in het meervoud van de selve tyd en
wyse / doot toebouen van de letter c, ik leere,
gy leeret, hy leeret. Doch alsoo onse taal
groote soerghelicht bint in de hoerheid / so
woert de beschijds ingelaten / en dat seer
behalpht/ ik leert, gy leert, hy leert.

Daar van te werten/ van den woert/ ho-
men oot de eerste / en derde persoon in het
meervoud / als mede de onbepaalde wyse/
doot toeboueninge van de letter n, wy leeren,
sy leeren, leeren.

Hier in hebben beide een gnaade gewoont
te / die in het spreken en schryuen de n naar/
laeren/

60 Aamerkingen op de
laaten/en seggen / wy leere, sy leere, leere,
leere, leere, leere, leere.

De gebiedende wyse is den woortel gelyk/
laaten/en seggen / wy leere, sy leere, leere,
leere, leere, leere, leere.
De gebiedende wyse is den woortel gelyk/
andere van dat de persoon naa het woortel gelyk/
boengt woort / leere gy, leere hy.
Den merckelike veranderinge verwoozsacht
de onboozeliebene tyd der roonende wyse / die
soo groot en verstersden is / dat wy ons ders
tegen vinden om de selbe onder sekerer wets
ten te brengen : ebeentwel dit andersejheid
kommen wy dat in aamerthen / dat somtijt
ge woortel haren woortel ongesjheid de
gouwen/sommige den selben veranderen.
Die den woortel besjouden sijn wel de mees
te en gebuhtelike / dese nemen een d
aan booz den satsten hinhier / ik leere, ik
leere, en wanneer de boozgande mede-
hinhier wat hard is / woort de d om de ge-
boengsthejt verandert in c, ik maake, ik
maake, ik raape, ik raape.
De andere woortel die den woortel veran-
deren / doen dat somtijt in den kincker, som-
tijt in den medeklinker, somtijt in alle
beide.
De eerste hinhier a tyd seer beie veran-
deringen. Somtijt verheert sy in een te,
dering, Somtijt verheert sy in een te,
ik raad, ik raad, ik braad, ik braad, ik raap, ik
liep. Somtijt in o, ik kann, ik kann.
Somtijt in een, ik draag, ik draag, ik
graaf, ik graef.
De verandert somtijt in a, ik eet, ik at,
ik leef, ik leef. Somtijt in e, ik hier, ik hier,
ik weep, ik weep. Somtijt in o, ik smelt, ik
smolt, ik well, ik well.
De verandert somtijt in o, ik dwing,
ik

Nederdutchche tale. 61

ik dwong, ik vind, ik vond. Somtijt in a
ik lig, ik lag.
De te in o, ik verlief, ik verloor, ik gebied,
ik gebied.
De y sal men altyd verandert sien in ee,
ik kyk, ik keek, ik schyn, ik scheen, ik gryp, ik
gryp.
De o woort verandert in te, ik word, ik
wierd, ik loop, ik liep.
Soo gesjiet ooh met de een, ik roep, ik
riep.
De wi verandert in oo, ik buig, ik boog,
ik sijg, ik soog, ik stiep, ik kroop, ik
ik krimp.
Somtijt woort de hinhier besjouden / en
verandert in ge gemaakt in den medehinhier /
ik segg, ik seide, ik koop, ik koft, ik focuk, ik
focht.
Somtijt vint ge veranderinge in den
hinhier en medehinhier te gelyk / ik ga,
ik ging, ik naa, ik stond, ik werk, ik wrocht,
ik denk, ik dacht, ik se, ik sag, ik wec, ik wil,
ik naa, ik loeng, ik doe, ik deed.
Daar ge van een woort vint van sullen
of sullen hant / of uitsgang / daar kommt
ge oozdelen wat booz een boozeliebene tyd
sult of sult een woortel lieft / of wat booz
een woortel dat sult of sult een boozeliebene tyd
heeft. Sinder noch eenige andere / die hon-
nen booz het gelyk gelyert woort.
Daar sijn ooh vaste hinhieren van den
boozeliebene en boozeliebene tyd / alsoo
dat het ondersejt van den tyd aangewesen
voort van het woort hebben, in sult het booz-
gen

62. Aamerkingen op de
 gen dat de teygenwoozigen tyd van hebben
 maakt den boozleedene/en de onboozleedene
 tyd van hebben den boozleedene tyd
 van het woogd daer het bygeboengt woogt:
 als/ik heb geleert, ik had geleert.
 Daer komt by dat beide deyle tyden ge-
 heert woogen aan het beartfel ge, dat alle
 woogen aamemen/ uitgefouder die van
 on, ge, de, ver, legimmen: als/ik bemine, ik
 geloove, ik verdraage, ik ontfaage: dat by
 foude het beartfel ge booz aan feer quaaft
 fchikken / ik heb gebemint, ik heb geg-
 looft, en foo boozts / daerom laeten ft het
 felde naa: maer alle andere woogen nee-
 men ft aan / ik heb geleert, ik had ge-
 leert.
 Zeneben deyle twee fehere hemtehe-
 nen / is noch enige deranderinge in deyle
 tyden aan te merken / die wy meft onder
 deyle twee foeten follen homen begrypen.
 De woogen die in den onboozleedene
 tyd in de of in te chindigen / follen ge booz-
 aan / en veranderen de of te in te, ik leer-
 de, ik maakte, ik heb geleert, ik heb ge-
 maakt.
 Die in den onboozleedene tyd enige hlin-
 keren veranderen / die maaken den boozle-
 edene en boozleedene tyd van de onbe-
 baalde wyfe / met aameminge van het be-
 baartfel ge, van raden homt / ik heb geraa-
 den, van leeren, ik heb geleert.
 Hier toe behooren ook de woogen / Aa-
 ngelegen, doen gedaen, werpen geworpen,
 heven ghevoeren, bidden, gbedden, lrengen,
 feeren.

63. Nederduitche taale.
 feeren, liggen geleegen, fpreken gefproo-
 ken, brecken gebrooken, beveelen bevoe-
 len, neemen genoomen, leeken gefhooken,
 recken gerekken, of deel enige andere ber-
 anderinge daer in gefien woogt.
 Doch de woogen die in haeren woogt
 een y hebben booz den mechtinher / die
 maaken den boozleedene en boozleed-
 edene tyd van den eerften of derden pier-
 foen des meerbouds in den onboozleed-
 nen tyd / booz aan neemende het beartfel ge,
 wy keeken, ik heb gekceken, wy fchreeven,
 ik heb gschreeven.
 De toehomende tyd woogt uitgedruht
 doog het beftijp van het woogd follen, twelk
 geboengt fijnde by het werthwoogd in de on-
 bepaalde wyfe / den toehomenden tyd van
 dat felde werthwoogd te hemmen gefft / ik fall
 leeren, ik fall doen.
 Doch het beftijp van hebben en follen,
 woogen ook anderfcheiden de tyden van de
 twenfelde wyfe / met follen veranderen
 ge als in de tooneude wyfe is waargenoos-
 men.
 De teygenwoozige tyd van de befinec-
 mende wyfe woogt hifchelyk gemacht van de
 ondegpaalde wyfe / doog toebecunginge van de
 op het einde / foo homt lerende van leeren,
 beminnende van beminnen.
 Maer de beozleedene tyd der beftiecm-
 de wyfe / omftaat mit den felven tyd der too-
 nende wyfe / veranderen fchelis de in
 d, van ik heb geleert, homt geleert: van
 ik heb bemint, bemind. Dat ondrfcheld is
 woogd.

64 Aanmerkingen op de
 noodsaaklyk om het geboel/wan men seggt/
 geleerde, beminde, niet geleerde, beminde:
 als ook om de delectuere wylse van de an-
 dere wylsen te onderscheyden / soo seggt men/
 ik heb geleerd, niet ik heb geleerd.
 De spijende woorden in hare per-
 toonen, gestalten en wylsen gemaakt van haer
 te werthwoorden / doog het beschijp van het
 woord worden en syn, alsoo dat de regens
 woordige en ondoozelene spij woort de
 kienit gemaakt doog het woord worden, ik
 worde geleert, ik wieide geleert. De doog
 tebene en doozboozelene spij doog het
 woord syn, ik ben geleert, ik was geleert. En
 den toehomenden spij kienit woortom het
 woord worden, niet hulpe van het woord
 sullen, ik sal geleert worden.
 alle deese veranderingen noemen wy ge-
 woonlyke verwoedingen, om dat spij de ge-
 meene werten van veranderinge niet te but-
 ten gaan: maar benevens deese syn noch
 enige die op een ongewoone maniere geboe-
 gen woorden.
 Soodanig syn doog eerst alle sulke woos-
 den/die in het geendertse geestaghe geboont
 woorden doog boozelinge van het leedhen
 het, het regent, het waart, het geschiedt,
 het iust, die wyl geboogen woorden in alle
 wylsen synben / maar alleen in den dertien
 persoon van het eenboud.
 Ieter toe besjooren oof de woorden syn en
 sullen, die dus van elkancken onderschey-
 den woorden / dat het woordken syn of woc-
 ten wyl heeft de gewoonlyke verwoedingen
 van

Onge-
woonly-
ke.

Nederdutchse taale. 65
 Tonende W y s e.
 Iken, ik ben, gy bent, hy is.
 Meert, Wy syn, gy syc, sy syn.
 Op seggen/ gy bent, en niet du bist, om de
 selbe reden in den booznaam gy aangewes-
 sen. Ieter seggen wy oof gy bent, dan gy
 syc, tot onderscheyd van den tweeden per-
 soon in het meerboud / dat men alspij moet
 betrachtjen/banmeer men het sypgen kien.
 Onvoort. Ik was, gy waart, hy was.
 Voort. Ik heb geleert, gy heb geleert.
 Voort. Ik heb geleert, gy heb geleert.
 Gebiedende W y s e.
 Iken, syc, of weest gy.
 Meert, Syc, syn wy, syn syc.
 Menschende W y s e.
 Iken, dat ik waart, of weesen soude, dat
 gy waart, of weesen soude, dat hy wa-
 re, of weesen soude.
 Meert, dat ik gewest heb, dat gy gewest
 hebt, dat hy gewest heeft.
 Iken, dat ik gewest hadde, dat gy gewest
 hadde, dat hy gewest hadde.
 Meert, dat ik fall syn, dat gy fall syn, dat
 hy fall syn.
 Onbevalde W y s e.
 Syn, of weesen.
 Dehl.

het woogdehen sullen verbougt sijn wiet
naar alle personen en getallen: maar heeft
niet alle tuden noch wesen / het mozt alleen
gebruyt in den toehomenden tyd / in deese
volgende wyzen.

TOENENDE WYSE.
Ien. Ik fall, gy sullen, hy fall.
Meer. Wy sullen, gy sullen, sy sullen.

WENSCHENDE WYSE.
Ien. Ik soude, gy soude, ik soude.
Meer. Wy souden, gy soude, sy souden.

ONBEPAALDE WYSE.
Sullen.

DEELNEEMENDE WYSE.
Sullende.

Overanderlyke woorden
ofte Bywoorden.

Dese werte is gesprooken van de verander-
lyke woorden / soo naamwoorden als
toerthoorden: wy komen nu tot de onveran-
derlyke, die wy mogen noemen by woorden.
om datte by een naam / of toerthoord ge-
bruyt worden / om eenige onskandigheden
van het selbe te kennen te geuen.
Mer van hebben wy een groote meening-
te de werte / om bescheide van de selbe te
handelen / sullen moeten verdoet worden ten
aansien van hare hoedaanigheid, ten aansien
van hare geslachte aansien van hare be-
teekeninge, en ten aansien van hare kracht.

Den aansien van hare hoedaanigheid sijn hoedaan-
sigheld. Over-
te beattelen die/alleen staande/niet met als
sichel-
ten berekenen / maar aan een toezicht geschied-
tet sijn / een sekerer onskandighede van dat
woord te kennen geuen / als on, de, ge, ver.
On berekent een onbereytinge/ongeslaadig,
dat is sonder geslaadighede / onredelyk, son-
der redelighede, sonpds woord om de soe-
tighede een ebaat by gebaan / onfangen, on-
crven.

Be berekent een bollhomensheid van het
toerth / als bekeeren, bekennen, beletten, de-
sellen: en sijn doen quaalyk die in plaatse van
de gegrueten ge, seggende / gelieven dooz
believen, gelofte dooz belofte.

Ge geeft te kennen een afhandeling van
een toerth / gelieert, gemaakt, gelieken.
Ver wyft aan een overtoelighede van het
toerth / verstaan, veroordeelen, verdraagen.

De verchheidelyk sijn hoedaanig / dat sijn / verchheid-
lyke.
alleen staande / soo wel hare eigene bereche-
nisse hebben / als vanmer sijn aan de naam of
toerthoorden geschiet worden.

Zede deese soeten sijn / ten aansien van gedaen-
haregedaant, enhel / of dobel / soo worden
de onberechheidelyche sompds verdoelt / on-
geuen, onbevelk, onverwinnellyk. De werte
geschiedte ook meeningmaal / als daarom,
onderwischen, dat ceegen.

Den aansien van hare gedaante worden sijn selfsam-
mige.
doz berekent in selfsaminge en afsonninge /
de eerste die haeren oorspronng hebben van sijn
selben / als om, by, af, och, wec. De andere
die

Afkom. die van naamwoorden afdaalen / gelijk alle
figc. byvoeginghe naamwoorden / in het geender-
 sijn oek het tweede geball der selfstandige
 naamen woort sompds in de plaatse van een
 bywoort gebuith / als rechts, links, favonds,
 morgens, droogsvocers, voorshands.
Betecke. den aansen van hare beteckeninge
 grote versheid in de bywoorden ge-
 bonden: want boog eerst beteckenen som-
 me geene betere plaatse, als hier, daar, ginder,
 waar, ergens, elders, overal, nergens, naar, ver-
 re, by, al, voor, after, van, aan, op, onder,
 boven, beneden, heen, weder, inchen, on-
 trent, tot, toe, te, ter, en, en alle die dat van
 te samen gestelt worden / als hier naar toe,
 dat naar toe, ginder naar toe, wat naar toe,
 ergens naar toe, nergens naar toe, elders naar
 toe, herwaerts, derwaerts, ginswaerts, slwaerts,
 naar binnen, naar buiten, naar booven, naar
 beneden, van hier, van daar, van ginder, van
 ergens, van elders, van overal, van booven, van
 beneden, dit heen, dat heen, gins heen, waar
 heen, recht toe, recht aan, inchen bidden.
figc. hier op moeten by die naamen / dat
 tot, toe, te, ter, en, inchen, so wel een tyd als
 plaatse beteckenen / tot noch toe, te die uuren,
 ter goeder uure, ten derten dage, inchen
 elven en twaalven.
Afbederen / wannerse boog een plaatse
 genooten worden / so beteckent tot, toe, ten,
 een beteckeninge tot een sekerre plaatse: is
 daarom een misverstand dat men byvoegde
 do

Nederduitche taale. 69

op het boozhoofd van de boevenen siet haan/
 gedrukket tot Leiden, tot Amsterdam, daar
 men seggen moet / te Leiden, t Amsterdam.
 Zevder / ter en sijn saamengetroffen
 woorden / van te, der, en tot, den, en daarom
 woort ten oek by twaalfs quarsijf gebuith
 boog her en, als ten sy laake boog her en in sul-
 ke. Alp sullen terstond toonen dat en in sul-
 hen beteckeninge by ons geen plaatse han-
 hebber / daarom moet in plaatse van dat ten,
 niet anders dan her gebuith worden / her sy
 laake.
T beteckent oek niet allen een sekerre
 plaatse / maar oek sompds een noodsaakelijch-
 heid / te maaken, te brecken. Sompds een
 beteckeninge van een werch / te nieren doen, te
 gronde slaan. Sompds een dooverschiffing /
 te hoog, te groot, te veel. Sompds een ver-
 eeninghe te saamen / te gelijk, teffens, te gaader.
Sommige beteckenen een sekerren tyd,
 als nu, toen, hiden, morgens, vtoens,
 laar, favonds, langens, lang, hns, terstond,
 selden, oek, noot, immermeer, nimmermeer,
 wannec, eens, op een tyd eens, eenmaal da-
 ges, machts: en alle woorden te saamen ge-
 set / van gisteren, lang, maal, tyd, wyl, on-
 lang, over lang, dus lang, hoe lang,
 een wyle tyds, sompds, altyds, veeltyds, er-
 gisteren, voort, eergisteren, eenmaal, twee-
 maal, driemaal, tienmaal, honderdmaal, du-
 sendmaal, terwyl, dikwyls, hoe dikwyls, so
 doen is een verstand / dat
 3

van een ander becehensse / die hier naa sal
groot wort worden.
Als wort ooh beclips onder de bywooz-
den des spds gereehent / doch buren sine be-
cehensse : want hier is een woord van be-
ghepinge / dat mede op sine plaate sal aan-
gebeesen worden.
Daar is ooh een onderfchid te maaken
tuschen ooh en immermeer, noot en immer-
meer, alsoo dat ooh en noot alleen verstaen
worden van den woortcederen : immermeer en
immermeer alleen van den toehomeniden
sp.

Sommige becehens en hechinge van
berfchidene redden aan elhanderen / twel-
ve berfchidene maaken han gefchiden / en
doe eest hopenende den sin van berfchet-
deme redden aan elhanderen / als en, ook,
noch, niet alleen, maar ook, mede, mer,
metsgaders.

Daar hier een groot misgynth is dat en
sompds gemoenen wort dooz een onthens-
ninge / gefchid spde by geen of niet : so
wort gemoenst gefchid / sy en sulle niet
dooden, sy en sulle niet seelen, sy en sulle
geen overfpeel doen : doch dat is tegeen den
aard der onthensningen : want daar wort ont-
hemingen by een hooren / doen so soo becl als
eine beclfigingem : want in niet sin ooh ont-
hemingen / daaronn han en, als een onthens-
ninge / daar by geen plaate hebden. Dit ooh
overtollig / want hier ham becl hoort en
soete naagclaren worden. Dat ongemak
geeft hier te seggen / sy sulle niet dooden, sy
sulle geen overfpeel doen, sy sulle niet seelen :

Somps gefchid bece hechinge van
berfchidene redden bywoozden van
anderefchidinge / die de woorden wel te sa-
men sechen / maaken sin onderefchiden /
als of, ofte, nochte, sy moet dat doen, ofte
laeren : hy kann seelen, noch swemmen.
Somps dooz een toelaatunge / die ic tot
laeren om in hier beligende tegeen te sechen /
alhoewel, of wel, niet tegeenlaande, noch-
rans eevenwel, gelykewel.
Somps dooz becehertinge of tegeen-
fpeertinge / maar, doch, daar tegeen, in te-
gendel.

Somps dooz onthensninge / ncen, niet,
noche, geenins, gantich niet.
Somps berfchidene / ja, ja doch, im-
mers, secker, vooor secker, ongewy-
sel, al. Al sechiden van hier niet een ghete,
tot onderfchid van hier becehertinge all, dat
ii moet hebben / om dat men in de buitinge
segg / alle : maaken dat is hier niet van nooden.
Somps dooz een becing die een redden
op sechere dooz waarden toelaan / inden, by
alden, inden niet, maar, sechens, allechtik,
op dat, op dat niet : daar quaalt gebgynth
woort soo dooz inden.

Somps dooz een becehertinge / die de
dozsahe van de doozsaande redden te he-
nen geeden / als want, alsoo, naaden, naade-
maal, aangegeen, te weeten.

Somps dooz een becheninge / die uit de
doozsaande redden en bechint ingegen / als
dan, soo dan, daaron, over sulks, der-
halven, deshalven.

Somps dooz verghepinge / verghepinge
4

74 Aannemkingen op de
der de onbepaalde woorden gestelt / om
barte in gestalte / in gestall / noch geball /
niet veranderen.

HET VIJFDE DEEL.

Van de Reedenen.

Het vierde deel van onse verhandelin-
ge sijn de Reedenen, die wij moogen
noemen / een gestijhte saamenstel-
tinge van verstedene woorden.

Adp noemens en saamenstellinge / en een
saamenstellinge van verstedene woorden:
want een woord alleen (het sijn dan een naam-
woord / verhuwoord / of huwoord) kann geen
reeden maken.

Doch hoe vele woorden in eene reeden
moeten te saamen horen / kann soo naauwe
niet bepaalt worden: twee woorden sijn ge-
noeg om een ghelece reeden toe te stellen / aan
schryft, Pterer drukke. Dat gestall kann op-
stimmnen tot dyle / vier / vijf / en meer woer-
den / aan schryft boeken, Jan schryft vec-
ken. Le boeken, Jan schryft vele goede boe-
ken.

Doch alsoo onse taal hoer valt / soo is het
onaangenaam overtoollige woorden in eene
reeden in te boeren / daer men eeben soo veel
niet misdeet woorden seggen kann / soo is
het quaast geseid / ik ging daar seggen val-
len, hoor ik viel daar: ik ben teegenwoordig
spreckende, of ik come te spreken, hoor ik
sprecke.

75

Nederdutchche taale.

75
Dp hebben daer beneben genoemt een
gestijhte saamenstellinge: want hoe vele
woorden te saamen gestelt worden / soo hoer
men sijn geen verstedene reeden uit brenghen /
indien sijn niet op een sekerre orde gestijht
sijn. Mann, brood, een, goed, haer, voodt;
loopen, honden, heeft niet met allen te seg-
gen: maar in een bequaame orde gestijht
sijnde / worden sijn volhomme reedenen,
goed brood voodt, een mann haer, honden
loopen.

Overeenkominge.

Sijn dan een reeden gestijhtetijst sijn te
saamen gestelt / soo moeten de woorden
saamen in haere bejoodijhte overeenkominge,
en in haere bejoodijhte plaate.
De overeenkominge wort aangemerkt
in sijn de naamwoorden alleen / en in sijn
de naamwoorden niet de verhuwoorden.
Een selstandig en bejoodijht naams-
woord in eene reeden te saamen gestelt / hoer de naam-
men over een in gestalt / en geball / wort
goede liden betamen goede seeden.
Achtjans en bejoodijhte doornamen (die
bejoodijht is) come niet de selstandige
naame die hoerbaar wel over een in gestalt
te en in gestall / maar tis niet van nooden
alst over een te horen in het selbe geball /
waanmeer het bejoodijhte woord anders bet-
effst / de knecht, dien ik u aangebragt heb,
is vroom: de brief, dien sijn my gesonden
hebt, is aangenaam.

76
Dwe selstandige naamen / van welke de
tine

ene de andere verhaart / homen ober een
in her selbe geball / als de had Amherdam myn
broeder Jan : maar sy hebben niet van nood
den ober een te homen in getall / noch geslag
te. De boeken myn vermaak, het kind de
vriend des moeders.

Maar twee seffandige naamen van
berseidene saaken by den anderen ge-
boencht worden / so wordt de saak / daer
men van sprekt / gestelt in her eerste / het
ander in her tweede geball / als de eere is de
schaaduw der deugd.

De selbe gevegensheit heeft het ooh niet
de byboenchtige naamen des geenderteyen
gestaats / waarder sy seffandich geboencht
worden / so veel goeds iemand heeft, so veel
gelofs heeft hy ook.

Sommige byboenchtige naamen homen
ober een niet de seffandige / doch in her
seffandene geballen. Het tweede geball ver-
esthen alle worden / van overvloed, gebrek,
bestinge, onbereyngte, gedachtenisse, ver-
geenheid, beschuldinge, onschuldige,
waerdigheid of onwaerdigheid : als / ryk van
goederen, des levens sac, syn verstand
magtig, geensdigs behoefstige, gedachtig des
verbons, geensdigs bewill, des lydens
vergeen, des levens beroof, schuldig des
doods, onschuldig des bloeds, waerdig des
eewigen levens, myn onwaerdig.

De byboenchtige naamen van den ober-
seffanden ruyp / berseffandigen sijn geen
niet de seffandige in her tweede gebal des
meerbouds / Salomon was de wyse aller koo-
ningen, Moles de sachtmoedigste aller men-
schen.

Soo doen ooh de byboenchtige boogna-
men / wie, een, geen, wie der Pariseen heeft
oor in hem gelooft : een der Burgeren heeft
dat gedaen, onter geen heeft dat geweeren.

Op het berbe geball van de seffandige
naamen / worden geboencht selve byboenchtige
he worden / die de selbe tet toe beengen of af-
neemen / eenig genath of ongenath / haer
of gunste / gelijchheit of ongelijchheit berbe-
kenen : siet dan elks maat / het is my voor-
deelig, het is my schaadlyk, het is my nuet, het
is my onnue, het is my lich, het is my moeje-
lyk, syc my genaadig, hy is my afgunstig, sy-
nen broederen in alles gelyk, synen vaader
seer ongelyk. Somtyds seggt men / hy is
myns gelyk, maar dan wordt gelyk seffandig

Op het berbe geball der seffandiger boen-
gen seer veel de byboenchtige naamen die een
grootheid bercekenen / ses ellen hoog, drie
voeten breed, vier vingeren dik.

Soodaanig is gewest de obereichomni-
tyt der naamen worden niet sijn sijn / bolgt dat
wij toonen de berceichominge tuschen de
naamen en de berceichominge.

Het worden sijn of weelen, eenige best-
ting of toeberceichominge / meent
tot sijn her tweede geball / het is des vaders, den
het is eens goeden Herders de schapen re-
scheeren, maar niet het well af te kroep. So
wordt ooh somtyds gebuicht her woord ach-
ten, wat soude God hunner achten, ik achtet
niet. Soo ooh de worden die eenigen ind
bercekenen / hy werkt des daags, en rustet des
nachts : maar indien de daags is / hoe lang ?

soo boengt seer wel het derde geual / hy heeft den ghechelen nacht gewaakt.

Adoogden die set gebeden of neemen / of een geneegenheit des gemoeds betekenen / heb- den het derde geual des persoons en der sa- che. Geest my eenen nieuwen Geest. Weest my armen sonder genaedig.

Adoogden van bestijdinge of onstijdinge / ge / vertischen den persoon in het derde / en de saake in het tweede geual. Hy beschuldigt hem des doodslags.

De oobergaaude werthwoogden begrepen het derde geual van den persoon, van de saake / dithypls ooh van alle betide. Ik be- minne hem, hy timmert huilen, de armoe- deert den menschen veel konsten.

Plaatje der Woorden.

Naa dese werten moeten de woogden in de redenen oober een homen: maar sal de rededen wel bloessen / soo moeten de woog- den ooh staan op hare beschoupinge plaatje.

Adammer twee siffstandige naamen te sa- men homen van het eerste en tweede geual / soo gaat het tweede boog het eerste / vaaders kind moeders.

Krecht anders gaat het /ammer in het tweede geual een naadzuchtige gebeden / als de kinderen Gods, de kinderen Israels, de Pal- men Davids, de wysheid Salomons.

Daar een byboenginghe by een siffstandigen naame gestelt woogt / daar gaat de byboenginghe boog / een goed rpann, een kloenke

ik evenwel op u hoopen.
Somijds woogt een woogde geboengt op
waer:
vrouw, niet een man goed, een vrouw kloenk.
Maar inden twee byboenginghe homen
by eenen siffstandigen naame / daar gaat de
siffstandige wel somijds boog / een man
wyl en geleerd, al hoe wel ooh de byboenging-
sphe wel homen woogaan / een wys en ge-
leerd man.

De werthwoogden hebben ooh hare seer
kere plaatje: want alle werthwoogden bol-
gen naa den persoon die het werth doet. Een
vaader bemint, de meesters onderwysen.
Adammer nebens den persoon, ooh het
werth geboenginghe woogt / soo gaat de persoon
boog / en het werth volgt naa / God schiepen den
mensche.
De oobergaaude woogden stellen den per-
soon die het werth doet boog / en tot den wel-
ken het werth oobergaat naa / de vaader be-
mint syn kind.

De werthwoogden / die in het geendertelij-
ghage allen in den derden persoon ge-
guntit woogden / die boengen sif by den naa-
me in het derde geual / somijds boog / som-
tijds naa gestelt / het geschiedt my, het luf
my, my dorst, my verlaagt.
De woogden daar mede men set beaagt /
woogden boog den persoon en saake gestelt /
doe ik dat: maake gy moeyte?

Adammer niet werthwoogden in een re-
den te saamen homen / het een in een bepat-
de / het ander in een onbeapalde luse / soo
bloest de onbeapalde seer geboenginghe op het
saake: Heer al soudt gy my dooden soo sal
ik evenwel op u hoopen.

Der
Naam-
woor-
den.

